

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของประเด็นศึกษา

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีศักยภาพที่จะเป็นประเทศมหาอำนาจทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองของโลกเนื่องด้วยขนาดของประเทศ จำนวนประชากร และบทบาททางเศรษฐกิจที่โดดเด่นมากขึ้นหลังจากประสบความสำเร็จจากการปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศและการเปิดประเทศตั้งแต่ปี 1979 และการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในปี 2001 ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจจีนสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว ในขณะนี้เศรษฐกิจจีนมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก¹ จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติของจีนและจากธนาคารโลก ในปี 2005 ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) ของจีนมีมูลค่าสูงถึง 2.26 ล้านล้านเหรียญ สหรัฐ และในเดือนมีนาคม 2006 จีนมีทุนสำรองเงินตราต่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 ของโลก ในปริมาณ 875,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจจีนเติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากพลังทางเศรษฐกิจของตลาดภายในขนาดใหญ่ของจีนที่มีประชากรมากอันดับ 1 ของโลก และจีนยังคงพึ่งพาปัจจัยภายในประเทศเป็นสัดส่วนสูงราวร้อยละ 70 ของ GDP ของประเทศ

สำหรับความสัมพันธ์กับไทย จีนเป็นมิตรประเทศที่ใกล้ชิดและมีผลประโยชน์แห่งชาติที่สอดคล้องกับไทยเป็นส่วนใหญ่ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ปัจจัยและข้อได้เปรียบพื้นฐานของไทยในความสัมพันธ์กับจีน ไม่ว่าจะเป็นความผูกพันทางด้านเชื้อชาติ ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม ตลอดจนการกลมกลืนกันทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ทั้งสองประเทศมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และในเวทีเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จีนเป็นทั้งคู่ค้า และคู่แข่งของไทย แม้ว่าทั้งสองฝ่ายจะแข่งขันกันในตลาดโลก เนื่องจากมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในสินค้าที่มีการใช้แรงงานเข้มข้นหรือใช้เทคโนโลยีในระดับกลางถึงระดับล่างเป็นส่วนใหญ่ แต่ทั้งสองฝ่ายก็มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ดีเสมอมาทั้งในเวที WTO เวที APEC

¹ จากรายงานของธนาคารโลก ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่อันดับ 1-3 ของโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (11.667 ล้านล้านเหรียญ สหรัฐ) ญี่ปุ่น (4.623 ล้านล้านเหรียญ สหรัฐ) และเยอรมนี (2.714 ล้านล้านเหรียญ สหรัฐ)

(Asia-Pacific Economic Cooperation) เวที ASEM (Asia-Europe Meeting) เวที ASEAN-China เวทีความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ตลอดจนความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับทวิภาคีในรูปแบบต่างๆ

ภาพที่ 1.1

การเปรียบเทียบไทย-จีน

Aksornsri Phanishsarn

ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ (geographical proximity)

ที่สำคัญคือ ข้อได้เปรียบของไทยในแง่ของความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์กับจีน แม้จะมีได้มีพรมแดนติดต่อกันโดยตรงแต่มีแนวแม่น้ำโขง หรือที่จีนเรียกว่า "หลานซางเจียง" เป็นพรมแดนธรรมชาติ โดยมีระยะทางห่างกันเพียง 340 กว่ากิโลเมตร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ทั้งสองประเทศมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดนระหว่างกัน และในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลของทั้งสองฝ่ายได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจข้ามพรมแดน (Trans-border Economic Cooperation) กับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอันดับต้น

ผู้นำจีนได้แสดงความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเพิ่มพูนความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคมากขึ้นโดยผ่านเครื่องมือทางนโยบายและมาตรการต่างๆ เช่น การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมต่อการพัฒนาเส้นทางคมนาคมตามแนวพรมแดน โดยเฉพาะการ

พัฒนาถนนเชื่อมเมืองคุนหมิง-กรุงเทพฯตามโครงการ North-South Corridor ภายใต้การสนับสนุนของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (ADB) นอกจากนี้ จีนยังได้แสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศในอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ โดย (อดีต) นายกรัฐมนตรีจุนหงจีได้ริเริ่ม/เสนอให้มีการจัดทำ "เขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน" ในเดือนพฤศจิกายน ปี 2000 ที่สิงคโปร์ เป็นต้น

สำหรับรัฐบาลไทยก็เช่นกัน ได้มีนโยบายต่างประเทศและนโยบายเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศจีน เช่น การผลักดันของรัฐบาลไทยให้มีการจัดทำข้อตกลงเร่งลดภาษีค่าผักและผลไม้ปลอดภาษีระหว่างไทย-จีน² และการเสนอจัดตั้ง "คณะกรรมการร่วมจีน-ไทยว่าด้วยความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ" โดยมีรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจเป็นประธานฝ่ายไทยและมีมาตามอู้อี้ (Wu Yi) รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานร่วมจากฝ่ายจีน เป็นต้น

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีนอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ

อย่างไรก็ดี แม้ว่าทั้งสองฝ่ายจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันและไทยมีข้อได้เปรียบในความสัมพันธ์กับจีนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในขณะนี้ ปรากฏว่า กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีนก็ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าศักยภาพของทั้งสองประเทศ จากตัวอย่างเช่น ด้านการค้า ในปี 2004 ไทยมีสัดส่วนการค้ากับจีนประมาณร้อยละ 7.4 ของการค้ารวมของไทย ในขณะที่ จากข้อมูลของฝ่ายจีน การค้ากับไทยคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 2.08 ของการค้ารวมของจีน ในขณะที่ จีนได้ก้าวขึ้นเป็นคู่ค้าอันดับ 4 ของไทย แต่หากพิจารณาจากมุมมองของจีน ไทยยังคงเป็นคู่ค้าในลำดับหลังๆ ของจีน กล่าวคือ เป็นคู่ค้าอันดับที่ 11 ของจีนและยังเป็นรองประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ได้แก่ มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย

ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมของความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทย-จีน เพื่อใช้โอกาส ศักยภาพ และข้อได้เปรียบที่มีอยู่ในการเพิ่มพูนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างกันให้เป็นรูปธรรมและมีผลในทางปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือกับรัฐบาลในระดับมณฑลของจีนเน้นการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับ

² ในเดือนมิถุนายน 2003 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ไทยและจีนได้ลงนามที่จะเร่งลดภาษีการค้าสินค้าผักและผลไม้ระหว่างกันให้เหลือศูนย์ (HS 07-08) ซึ่งเป็นการดำเนินการภายใต้กรอบมาตรา 6 ของความตกลงจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน ที่สนับสนุนให้สมาชิกสามารถทำข้อตกลงดังกล่าวเพื่อการเก็บเกี่ยวก่อน (early harvest) ที่ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีนอย่างเต็มรูปแบบจะเริ่มมีผลในปี 2005

มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนที่อยู่ไม่ห่างจากไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ และทางการจีนได้ให้ความสำคัญและเน้นการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นพิเศษมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1990 รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์กับไทย และมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน

ความสำคัญของมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

ในขณะนี้ มณฑลทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยและเปิดกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากที่ทางการจีนได้ประกาศให้ความสำคัญกับพื้นที่จินตอนในทางตะวันตกมาตั้งแต่ต้นปี 2000 ภายใต้นโยบายพัฒนาภาคตะวันตก ที่เรียกว่า Xibu Da Kaifa หรือ Great Western Development Strategy ซึ่งเป็นนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจในระดับชาติที่เน้นพัฒนาภาคตะวันตกเป็นพิเศษ เพื่อลดช่องว่างความแตกต่างกับพื้นที่ทางชายฝั่งตะวันออกที่พัฒนาก้าวหน้ากว่าและร่ำรวยกว่าพื้นที่ตอนใน

สำหรับตัวอย่างนโยบายและมาตรการที่ทางการจีนนำมาใช้พัฒนามณฑลตอนใน เช่น การพัฒนามหานครฉงชิ่งให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาภาคตะวันตก การพัฒนามณฑลชื้อชวนให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนการตั้งเป้าหมายให้มณฑลที่อยู่ตามแนวพรมแดน เช่น หยุนหนานและเขตปกครองตนเองจ้วงกว้างซี เป็นเมืองหน้าด่านในการเป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านและประตูสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

1.1.1 หลักการและเหตุผลของการศึกษาวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและผลงานทางวิชาการของนักวิชาการไทย พบว่า ในขณะนี้ การศึกษาข้อมูลระดับมณฑลของจีนในเชิงลึกยังมีไม่มากนัก³ แม้จะมีงานศึกษาเกี่ยวกับ

³ จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมพบว่า เอกสารและงานวิจัยของไทยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เน้นไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ไทย-จีนในภาพรวม หรือในระดับประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ (การค้า/การลงทุน) และการเมือง (เช่น งานของเขียน ถิระวิทย์ (2541), จุลชีพ ชินวรโรณ (2528; 2539; 2544), วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2541), วรศักดิ์ มัทธโนบล (2542), สารสิน วีระผล (2542), สุณิสา สุขชี (2545)) และงานหลายชิ้นเน้นศึกษาในบริบทของความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ/ความร่วมมือในระดับ GMS (เช่น งานของธเนศวร์ เจริญเมือง (2538), พรพิมล ตรีโชติ และคณะ (2541), สมเกียรติ ไอสถสภา (2536), ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล (2542), ธนพันธ์ ศรีสาคร (2539), สมพร สารรัตน์ (2540), ศิริเพชร อิงควิบูลย์พันธ์ (2540)) สำหรับงานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

มณฑลหยุนหนานอยู่บ้าง หากแต่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่หรือมณฑลอื่นๆ ของจีนยังมีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะมณฑลจินทางตะวันตกเฉียงใต้ที่อยู่ไม่ห่างจากไทยและมีศักยภาพทางเศรษฐกิจ (รายละเอียดในหัวข้อ 1.5 การทบทวนวรรณกรรม)

ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองของมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเหล่านั้นให้รอบด้าน และวิเคราะห์แง่มุมต่างๆ ในเชิงลึก เช่น ศักยภาพ/ความเป็นไปได้ในการเข้าถึงตลาด แหล่งวัตถุดิบ แหล่งท่องเที่ยว และแหล่งพลังงาน เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการร่วมมือและเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับมณฑลของจีนในระดับภูมิภาค

1.1.2 โจทย์ในการศึกษาวิจัย

จะเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับมณฑลในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนได้หรือไม่ และอย่างไร โดยพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่ศึกษา สภาพเงื่อนไขปัจจัยทางเศรษฐกิจและไม่ใช่เศรษฐกิจ นโยบายและมาตรการของรัฐบาลทั้งสองฝ่าย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

1.1.3 สมมติฐานการศึกษาวิจัย (Proposition)

การเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนจะช่วยเกื้อกูลต่อการพัฒนาปัจจัยภายในของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพและความได้เปรียบในด้านการผลิต การค้า และการลงทุนในเวทีเศรษฐกิจระดับโลกต่อไป⁴

จีนส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในภาพรวมของระบบเศรษฐกิจจีนทั่วประเทศ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2539), พิษณุ เจริญมหาสาร (2542), สมภพ มานะรังสรรค์ (2546)) ส่วนการศึกษาในลักษณะเจาะลึกระดับมณฑลของจีนก็จะเน้นไปที่มณฑลหยุนหนาน (เช่น งานของวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2546), มิ่งสรรพ ขาวสอาด (2541)) ยังมีการศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับมณฑลอื่นๆ ของจีนทางตะวันตกค่อนข้างน้อย

⁴ เนื่องจากการเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจจะเป็นการอาศัยจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปลดหรือแก้ไขข้อจำกัดของตัวแปรภายในของอีกฝ่าย ตลอดจนลดข้อจำกัดจากการที่แต่ละฝ่ายที่ต้อง

1.1.4 ความเป็นสหวิทยาการ

เป้าหมายหลักในการศึกษาวิจัยคือ การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนในระดับมณฑล เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเชื่อมโยงสร้างความร่วมมือกับไทย การแยกมองเฉพาะมิติทาง เศรษฐกิจเพียงด้านเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นศึกษาได้อย่าง ถูกต้อง ครบถ้วน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมรอบด้านและอาศัยกรอบคิดใน ลักษณะสหวิทยาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาอย่างน้อย 3 ด้าน ดังนี้

- 1) แนวคิด/ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (international economics)
- 2) แนวคิด/ทฤษฎีรัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (international relations)
- 3) จีนศึกษา (China's Studies) ทั้งด้านเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง

สำหรับรายละเอียดของแต่ละสาขาวิชาและความเกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาได้กล่าว มาแล้วในเอกสารประกอบการสอบวัดคุณสมบัตินี้ วันที่ 9 กันยายน 2546

1.2 วัตถุประสงค์

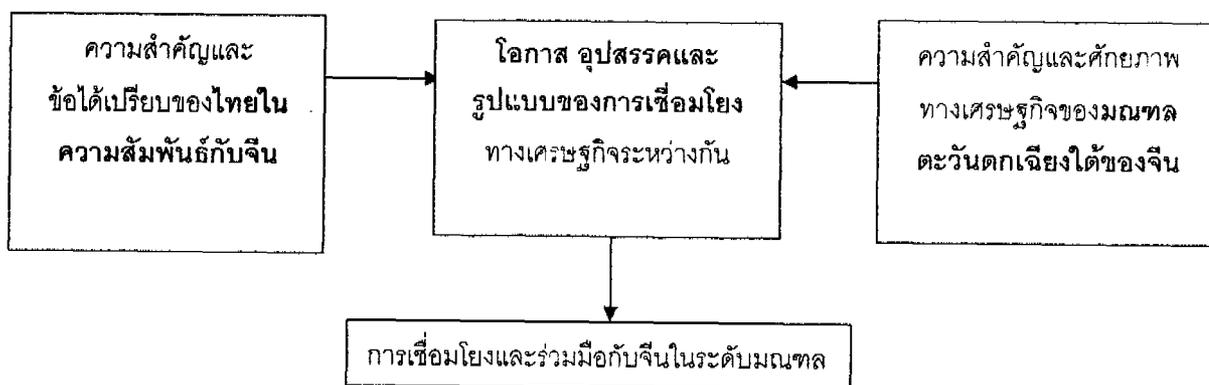
1. วิเคราะห์ความสำคัญและศักยภาพทางเศรษฐกิจของมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ ของจีน ทั้งในด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการบริการ
2. วิเคราะห์โอกาสและข้อได้เปรียบของไทยในการเพิ่มพูนความสัมพันธ์กับจีนให้มาก ยิ่งขึ้น โดยการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ตลอดจนปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ
3. วิเคราะห์ความเป็นไปได้และรูปแบบในการเชื่อมโยงและร่วมมือในระดับทวิภาคีกับ รัฐบาลระดับมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน เพื่อผลประโยชน์ร่วมของทั้งสองฝ่าย

ดำเนินนโยบายโดยลำพัง การเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจจะช่วยเสริมสร้างความได้เปรียบและ ศักยภาพในด้านการผลิต การค้า การลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน เป็นต้น

1.3 กรอบแนวคิด (conceptual framework)

แผนภูมิที่ 1.1

กรอบแนวคิด (conceptual framework)

1.4 ขอบเขตการศึกษา ได้แก่

1.4.1 ขอบเขตการศึกษาด้านเวลา

ก่อนและหลังมีการประกาศนโยบายพัฒนาภาคตะวันตกอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม (เริ่มประกาศใช้ปี 2000) ตลอดจนทิศทางและนโยบายในอนาคต

1.4.2 ขอบเขตการศึกษาด้านข้อมูล

1) ข้อมูลความสัมพันธ์ไทย-จีน ศึกษาบทบาทความร่วมมือ รูปแบบและโครงสร้าง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีนทั้งด้านการค้าและการลงทุน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยเน้นประเด็นความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ และเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยง

2) ข้อมูลระดับมณฑล ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษามณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1) มณฑลติดชายแดน ได้แก่

- กว่างซี เป็นเขตปกครองตนเอง (ฐานะเทียบเท่ามณฑล) ชายแดนของจีนที่ได้รับ ความสำคัญในฐานะประตูสู่อาเซียน มีความกระตือรือร้นในการร่วมมือกับประเทศในอาเซียน มี

ศักยภาพทางโครงสร้างพื้นฐาน มีท่าเรือน้ำลึก ซึ่งสามารถกระจายสินค้าจากพื้นที่ตอนในของจีน ออกสู่ทะเล และเป็นมณฑลเดียวของภาคตะวันตก และตะวันตกเฉียงใต้ของจีนที่มีทางออกทะเล

- หยุนหนาน เป็นมณฑลชายแดนของจีนที่รัฐบาลต้องการให้เป็นประตูสู่ภาคใต้ มีประสบการณ์ของความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มแม่น้ำโขง สำหรับความสัมพันธ์กับไทย มีคณะทำงานไทย-หยุนหนาน (ภายใต้การดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) มีนักลงทุนไทยทั้งรายเล็กและใหญ่มีประสบการณ์ในพื้นที่นี้พอสมควร

2.2) มณฑลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง ได้แก่

- **ชื้อชวน** มีประชากรจำนวนมากและเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของภาคตะวันตกของจีนมานาน มีแหล่งท่องเที่ยวติดอันดับมรดกโลก โดดเด่นด้านการพัฒนาภาคเกษตรแปรรูป และความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

- **ฉงชิ่ง** รัฐบาลกลางและรัฐบาลฉงชิ่งมีนโยบายที่จะพัฒนาฉงชิ่งให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภาคตะวันตก เนื่องจากจุดเด่นด้านทำเลที่ตั้ง เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำโดยผ่านแม่น้ำฉางเจียง (แยงซีเกียง) มีการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก เช่น รถยนต์ และมอเตอร์ไซค์ ในปัจจุบัน มีบริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุนมากขึ้น มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง

สำหรับประเด็นในการวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง ได้แก่ สภาพปัจจัยและข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดยใช้แนววิเคราะห์ที่ปรับประยุกต์จากแนวคิด Diamond Model ของ Porter (รายละเอียดจะกล่าวต่อไปในหัวข้อ 1.6 แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์) ดังนี้ (1) เส้นใยด้านปัจจัย (2) เส้นใยด้านอุปสงค์ (3) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และ (4) อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมเกี่ยวโยง/สนับสนุน

3) ข้อมูลนโยบายและมาตรการของรัฐบาล

ได้แก่ ระบบการเมือง ระบบการปกครองและบริหารจัดการของรัฐบาลในระดับประเทศ และระดับมณฑล นโยบายพัฒนาภาคตะวันตกของทางการจีน มาตรการ กฎหมายและกฎระเบียบด้านการค้าและการลงทุนของจีนที่เกี่ยวข้อง และนโยบายและมาตรการเศรษฐกิจระหว่างประเทศของจีนที่มีต่อไทย และประเทศที่มีความสำคัญในเชิงภูมิเศรษฐศาสตร์กับจีน

4) ข้อมูลการค้าระหว่างประเทศ

ได้แก่ โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศของพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 มณฑล รวมทั้งการค้าระหว่างไทยกับพื้นที่ศึกษาของจีน เส้นทางเชื่อมโยงและลำเลียงสินค้า โอกาส ปัญหาและอุปสรรค

5) ข้อมูลด้านการลงทุน: ภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ

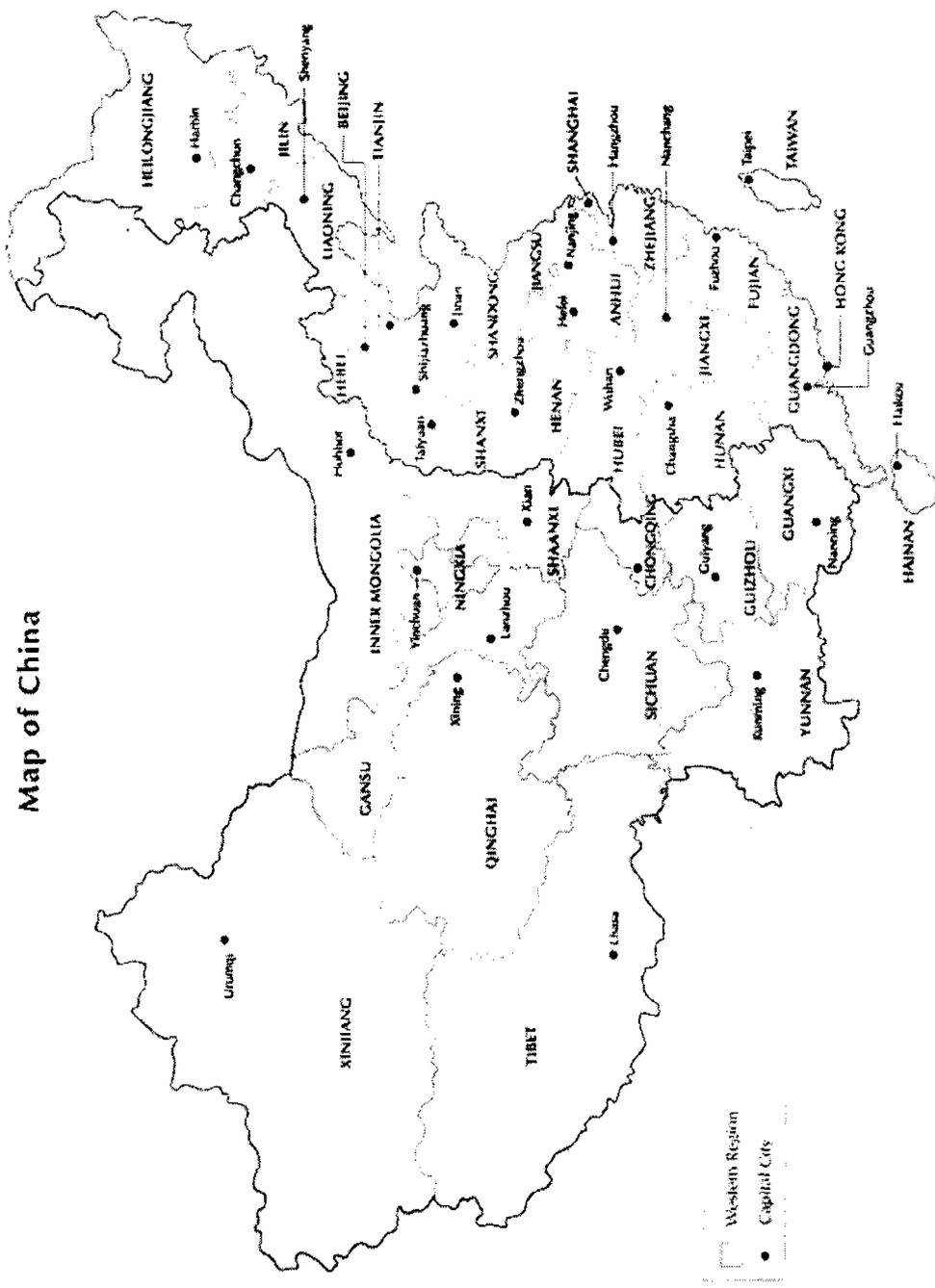
ได้แก่ อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพของแต่ละพื้นที่ศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน และการร่วมมือ/การลงทุนของไทยในพื้นที่ศึกษา

- 6) การวิเคราะห์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ นำข้อค้นพบจากการศึกษาในหัวข้อ 1) –
- 5) มาวิเคราะห์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน โดยใช้กรอบแนววิเคราะห์ “Interconnecting Diamonds” ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ โอกาส ปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับพื้นที่ศึกษาในจีน และความเป็นไปได้และรูปแบบในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-มณฑลเป้าหมาย โดยพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่

ภาพที่ 1.2

แผนที่ประเทศจีน

Map of China

1.5 ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

ในการทบทวนวรรณกรรม ข้าพเจ้าได้แบ่งงานและเอกสารที่จะศึกษาทบทวนออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.5.1 งานที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและกรอบการวิเคราะห์

การศึกษาทบทวนเอกสารวิชาการและรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพื้นฐานของแบบจำลอง Diamond Model โดย Michael Porter (1990)⁵ และข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่อแนวคิดดังกล่าว การนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ ตลอดจนการนำ Diamond Model ของ Porter มาวิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ของไทย⁶ (รายละเอียดจะกล่าวในบทที่ 2 ของวิทยานิพนธ์ต่อไป)

สำหรับงานของนักวิชาการจีนในการนำแนวคิด Diamond Model ไปประยุกต์ใช้ที่น่าสนใจ คือ งานของ Chu Tai Hong, Lee Wuan Chun, Lim Peng Hwee, และ Tong Hock Chuan (2002)⁷ ศึกษาผลกระทบจากการที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ต่อเศรษฐกิจฮ่องกง และกลยุทธ์ในการป้องกันไม่ให้ฮ่องกงต้องลดความสำคัญทางเศรษฐกิจสำหรับจีนลงไป โดยได้เสนอแนววิเคราะห์ "Hong Kong-China Diamond Model" ซึ่งนำแนวคิดของ Michael Porter มาใช้เป็นกรอบวิเคราะห์ ผลการศึกษาสรุปว่า รัฐบาลฮ่องกงควรทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและ

⁵ Michael E. Porter, The competitive advantage of nations (New York: Free Press, 1990); A.M. Rugman and J. D'Cruz, "The double diamond of international competitiveness: The Canadian experience," Management International Review 33 (1993):17-39.

⁶ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, "โครงการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย," <<http://www.nesdb.go.th/national/competitiveness/cdo.php>>, 20 ตุลาคม 2546.

⁷ Tai Hong Chu; Wuan Chun Lee; Peng Hwee Lim and Chuan Tong Hock, "The Hong Kong Government's Role in the SAR's Future After China's WTO Accession," <http://www.ntu.edu.sg/nbs/mba/bsm/Hongkong_Shenzhen%20PDF/Group%203.pdf>, 2002.

เพื่อให้มีการไหลของข้อมูลและสารสนเทศระหว่างสองฝ่าย เพื่อสร้างความเข้าใจต่อกันและเปิดโอกาสให้กับภาคธุรกิจของฮ่องกงในการเข้าสู่ตลาดของจีน

อีกชิ้นคืองานของ Chiong Woan Shin, Lee Cheng Huat, Ng Kar Meng และ Wan Chye Meng (2002)⁸ ศึกษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตของฮ่องกงและเซินเจิ้น โดยใช้แนวคิดประยุกต์จาก Diamond Model ด้วยการเพิ่มตัวแปรและให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural Factor) ผลการศึกษาสรุปว่า อุตสาหกรรมการผลิตของฮ่องกงและเซินเจิ้นมีลักษณะส่งเสริมกันและกันตลอดห่วงสายโซ่อุปทาน หากได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ก็จะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง และรูปแบบความร่วมมือของสองพื้นที่นี้เป็นตัวอย่างที่ดีของ "หนึ่งประเทศ สองระบบ" โดยการเชื่อมโยงกันทางภูมิศาสตร์และสังคม

1.5.2 งานที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจและนโยบายของจีน

เนื่องจากระบบเศรษฐกิจจีนมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก โดยเฉพาะหลังจากที่จีนได้เข้าเป็นสมาชิก WTO ข้าพเจ้าจึงเน้นศึกษางานเขียนร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของจีน และเป็นงานที่ตีพิมพ์หลังปี 2002 ได้แก่ งานของวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2546)⁹ ซึ่งศึกษาสถานะและสภาพของเศรษฐกิจจีนในแง่มุมต่างๆ ที่นักลงทุนไทยควรทำความเข้าใจก่อนเข้าไปลงทุนในประเทศจีน เช่น การค้าต่างประเทศ การค้าภายใน การค้าปลีก การถือครองที่ดิน การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจบริการ ระบบธนาคาร รัฐวิสาหกิจของจีน ตลอดจนประเด็นที่อื่นๆ เช่น ประวัติศาสตร์ของจีนโดยสังเขป ภาพรวมการเมืองจีน กวานซี ระบบสายสัมพันธ์ในจีน ตลอดจนมารยาททางสังคมและธรรมเนียมการปฏิบัติแบบจีน นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีนทั้งด้านการค้า และการลงทุน ซึ่งเอกสารชิ้นนี้ได้นำเสนอภาพของเศรษฐกิจจีนอย่างรอบด้าน เหมาะสำหรับการทำความเข้าใจพื้นฐานในระบบ

⁸ Woan Shin Chiong; Cheng Huat Lee; Kar Meng Ng and Chye Meng Wan, "The Future Manufacturing in Hong Kong-Shenzhen," <http://www.ntu.edu.sg/nbs/mba/bsm/Hongkong_Shenzhen%20PDF/Group10.pdf>, 2002.

⁹ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, *สารานุกรมเศรษฐกิจจีน: คู่มือสำหรับนักธุรกิจไทย* (กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ, 2546).

เศรษฐกิจและส่วนที่ไม่ใช่เศรษฐกิจที่สำคัญอื่นๆ ของจีน ที่สำคัญ ยังได้ศึกษาเศรษฐกิจของมณฑลหยุนหนานในแง่มุมต่างๆ จึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการศึกษาในลักษณะเจาะลึกทำความเข้าใจเศรษฐกิจของจีนในระดับมณฑลอีกด้วย

งานของ สมภพ มานะรังสรรค์ (2546)¹⁰ ศึกษาภาพรวมพัฒนาการและศักยภาพของเศรษฐกิจจีนหลังยุคปฏิรูป ซึ่งครอบคลุมทั้งภาคการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ภาคการเงิน โอกาสเกิดปัญหาเงินฝืด การเข้าเป็นสมาชิก WTO รวมทั้งความสัมพันธ์ไทย-จีน ทั้งในแง่ความร่วมมือไทย-จีนในช่วงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และการแข่งขันและคู่ทางการลงทุนระหว่างทุนไทยและทุนต่างชาติในจีน เนื้อหาโดยรวมเน้นถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของจีน โดยเน้นความได้เปรียบที่เกิดจากปัจจัยภายในของจีนเองที่มีฐานทั้งทางด้านอุปทานและอุปสงค์ และโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบเครือข่าย ตลอดจนนโยบายในระดับมหภาคของจีน ส่วนเป็นปัจจัยเอื้อให้จีนก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจในศตวรรษที่ 21 และเป็น "ตัวแปร" ในการกำหนดพลวัตทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงของโลก

งานของ พิษณุ เหยียนมหาสาร (2546)¹¹ ศึกษาการปฏิรูปเศรษฐกิจและการค้าของจีนนับตั้งแต่การเปิดประเทศในปี 1979 ซึ่งในระยะแรกได้เน้นการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตามแนวตะวันออกอย่างค่อยเป็นค่อยไปจนประสบความสำเร็จ สร้างความเจริญเติบโตให้กับระบบเศรษฐกิจจีน และในระยะต่อมา ทางการเงินจึงหันมาเน้นการพัฒนาภาคตะวันตกของประเทศ งานชิ้นนี้นับได้ว่าเป็นเอกสารวิชาการภาษาไทยชิ้นแรกๆ ที่มีการวิเคราะห์ถึงการพัฒนาภาคตะวันตกของจีนในแง่มุมต่างๆ อย่างครบถ้วน เช่น ลำดับเหตุการณ์ แผนพัฒนา ข้อได้เปรียบของภาคตะวันตกของจีน โครงการลงทุนของรัฐ และที่สำคัญคือข้อมูลเจาะลึกเกี่ยวกับมหานครฉิ่งชิ่งซึ่งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาภาคตะวันตกของจีนต่อไป และเน้นโอกาสของไทยในการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับจีน โดยมีปัจจัยเอื้อต่างๆ ทั้งจากการที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO การทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และการที่ไทยมีข้อได้เปรียบในการเป็นศูนย์กลางของกรอบความร่วมมือเหลี่ยมเศรษฐกิจต่างๆ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า จีนจะเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของไทยในทศวรรษหน้า

¹⁰ สมภพ มานะรังสรรค์, จีน มหาอำนาจในศตวรรษที่ 21: เศรษฐกิจหลังยุคปฏิรูป
คู่ทางการลงทุนของคนไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิดิทรรศน์, 2546).

¹¹ พิษณุ เหยียนมหาสาร, จีน: หุ้นส่วนใหญ่นำไทยมั่งคั่ง (กรุงเทพมหานคร: สภาธุรกิจ
ไทย-จีน, 2546).

1.5.3 งานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ไทย-จีน

1) ความสัมพันธ์ไทย-จีนในภาพรวม

เอกสารและงานวิจัยภาษาไทยที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เน้นไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ไทย-จีนในภาพรวมหรือในระดับประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมือง เช่น งานของวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2539; 2541)¹² และงานของจุลชีพ ชินวรรณ (2528; 2539)¹³ ซึ่งงานเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน ที่จะเป็นเครื่องมือในการเพิ่มพูนความสัมพันธ์ระหว่างกันต่อไป โดยจุลชีพ ชินวรรณ (2539, น. 16) วิเคราะห์ว่า ในช่วงหลังปี 1988 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกลายเป็นประเด็นที่โดดเด่นที่สุดของความสัมพันธระหว่างไทย-จีน และเรียกว่าเป็น "ยุคของความร่วมมือทางเศรษฐกิจ"

สำหรับงานวิจัยความสัมพันธ์ไทย-จีนในภาพรวม งานของวรศักดิ์ มหัทธโนบล (2542)¹⁴ ซึ่งได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ไทย-จีนในมิติต่างๆ ทั้งด้านการเมืองระหว่างประเทศ การร่วมมือในรูปแบบของเหลี่ยมเศรษฐกิจ การลงทุนของไทยในจีน และการแข่งขันกับทุนต่างชาติ เป็นต้น ตลอดจนการศึกษาข้อมูลประเทศจีนในยุคปฏิรูปในด้านต่างๆ เช่น การเมืองการปกครอง การป้องกันประเทศ การปฏิรูปเศรษฐกิจ และจีนกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก เป็นต้น จึงเป็นงานศึกษาวิจัยที่มีประโยชน์ในแง่ของการปูพื้นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศจีน และ

¹² วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, "ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน," รายงานการวิจัยภายใต้โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541 (อัดสำเนา); "เศรษฐกิจจีนและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับไทย," เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2539 เรื่อง ไทยในศตวรรษที่ 21 แห่งเอเชีย จัดโดยคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 27-28 มีนาคม 2539. (อัดสำเนา)

¹³ จุลชีพ ชินวรรณ, สัมพันธ์ไมตรีไทย-จีน ทศวรรษแห่งมิตรภาพ 2518-2528 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528); "สองทศวรรษไทย-จีน: ความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม พ.ศ. 2518-2538," ใน สองทศวรรษความสัมพันธ์ไทย-จีน: 20 ปีแห่งมิตรภาพ, บรรณาธิการโดย นิพัทธ์ จิตรประสงค์ (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539).

¹⁴ วรศักดิ์ มหัทธโนบล, จีน-ไทยในศตวรรษที่ 21 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542).

ความสัมพันธ์ไทย-จีน และงานของเขียน อีระวิทย์ และคณะ (2543)¹⁵ ซึ่งรวบรวมบทความและบทความทั้งของนักวิชาการไทยและนักวิชาการจีนในการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในโอกาสฉลองการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ครบรอบ 25 ปี เช่น มิตรภาพไทย-จีน ขึ้นมั่นด้วยเทพรัตนทรงช่วยส่งเสริม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนกับไทย และการขยายความร่วมมือด้านการศึกษาและพัฒนาบุคลากรระหว่างจีนกับไทย เป็นต้น นับว่าเป็นงานสำคัญที่ช่วยในการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่ดีและมีประวัติศาสตร์ยาวนานระหว่างไทยและจีน

2) ความสัมพันธ์ด้านการค้า

รายงานของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2546)¹⁶ ได้ศึกษาและนำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการเข้าเป็นสมาชิก WTO ของจีน ผลการเจรจาที่สำคัญในการเปิดตลาดจีน สิทธิและข้อผูกพันของจีนในฐานะสมาชิก WTO และการปรับตัวของจีนตามกฎหมายและข้อผูกพัน WTO นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ทางการค้าไทย-จีน และการลงทุนพหุองค์และวิเคราะห์โอกาสและผลกระทบต่อไทยจากการที่จีนเข้า WTO นับได้ว่าเป็นเอกสารสำคัญที่รวบรวมและนำตารางข้อผูกพันของจีนใน WTO ทั้งด้านการลดภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี การเปิดเสรีด้านบริการ และกฎระเบียบการค้าอื่นๆ ของจีนมาแปลเป็นภาษาไทย และนำเสนอภาพรวมและรายละเอียดของพันธกรณีของจีนใน WTO ได้ค่อนข้างดี

งานศึกษาวิจัยของศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2546)¹⁷ ซึ่งใช้วิธีการศึกษาในเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง และประยุกต์กรอบวิเคราะห์แบบ SWOT analysis ในการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบจากการที่จีนเข้าเป็นสมาชิก WTO และการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน รวมทั้งประเมินขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในตลาดจีน และเปรียบเทียบกับจีนในตลาดของไทยในอุตสาหกรรมต่างๆ รวม 7 สาขา ดังนี้ (1) อุตสาหกรรม

¹⁵ เขียน อีระวิทย์ และ เจีย แยนจอง, ความสัมพันธ์ไทย-จีน เหลียวหลังแลหน้า (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543).

¹⁶ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, เส้นทางอนาคตความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน (กรุงเทพมหานคร: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2546).

¹⁷ ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "โครงการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน," โครงการศึกษาเสนอกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, เมษายน 2546. (อัดสำเนา)

เกษตร (2) อาหารแปรรูป (3) อัญมณีและเครื่องประดับ (4) อุปกรณ์ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์และ ส่วนประกอบ (5) สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม (6) เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ และ (7) ธุรกิจบริการต่างๆ สำหรับผลการศึกษานี้ ถือว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการทำความเข้าใจอุตสาหกรรมที่สำคัญทั้งของฝ่ายไทยและฝ่ายจีน

งานของอักษรศรี พานิชสาส์น (2546)¹⁸ ศึกษาบทบาทรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในระดับรัฐบาลและเอกชน และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น กรอบ WTO, กรอบ APEC, กรอบอาเซียน-จีน และกรอบความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ เป็นต้น รวมทั้งความร่วมมือในระดับทวิภาคีไทย-จีน และประเมินการปฏิบัติตามพันธกรณีของจีนหลังเข้าเป็นสมาชิก WTO ครบ 1 ปี และผลกระทบต่อการค้ากับไทย และด้านมาตรการและอุปสรรคการค้าต่างๆ ของจีน ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าไทยและจีนจะมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีต่อกันในระดับต่างๆ ในขณะนี้ กลับปรากฏว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีนก็ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรค ทั้งด้านการค้าและการลงทุนและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าศักยภาพทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ

3) งานด้านการลงทุน

งานของฐิติวรรณ ศรีเจริญ (2541)¹⁹ ศึกษาปัจจัยกำหนดการลงทุนของไทยในจีน โดยศึกษาจากบรรษัทข้ามชาติของไทย 15 รายและผลการศึกษารูปว่า ปัจจัยที่ทำให้บรรษัทเหล่านั้นเข้าไปลงทุนในจีนมี 3 ประการ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของเทคโนโลยีบางประการ (2) ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการผลิตด้วยตนเองแทนการจ้างวานให้ผู้อื่นทำ และ (3) ปัจจัยทางด้านความได้เปรียบเฉพาะในแหล่งที่ตั้ง

งานด้านการลงทุนของไทยในจีนของสุนิสสา สุขชี (2545)²⁰ ศึกษาบทบาทของบรรษัทข้ามชาติของไทยในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน โดยเฉพาะบทบาทในการกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐไทยในจีน งานชิ้นนี้แบ่งสภาพความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีนที่

¹⁸ อักษรศรี พานิชสาส์น, "มิติใหม่ความสัมพันธ์ไทย-จีนในเวทีเศรษฐกิจการค้าโลกหลังจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO," รายงานการวิจัยภายใต้โครงการจีนศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546. (อัดสำเนา)

¹⁹ ฐิติวรรณ ศรีเจริญ, "ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541).

²⁰ สุนิสสา สุขชี, บทบาทของบรรษัทข้ามชาติไทยในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-จีน พ.ศ. 2524-2539 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

ก่อให้เกิดการกำหนดนโยบายเป็น 2 ช่วงโดยยึดปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศของไทยเป็นหลัก คือ ช่วงปี 2524-สิงหาคม 2534 และช่วงหลังสิงหาคม 2531-2539 ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงแรก บรรษัทข้ามชาติไทยได้อาศัยเครื่องมือ คือ กลไกต่างๆ ที่รัฐบาลไทยเปิดให้และอาศัย "สายสัมพันธ์" ที่มีอยู่กับผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายในขณะนั้นผลักดันให้มีการออกนโยบายส่งเสริมการลงทุนของไทยในจีน ประกอบกับรัฐบาลจีนได้เสนอให้ทำความเข้าใจว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของไทยในจีนเพื่อแลกกับการช่วยซื้อสินค้าเกษตรจากไทย ส่วนในช่วงที่สอง บรรษัทรายย่อยของไทยได้อาศัยเครื่องมือชนิดเดียวกันผลักดันให้มีการริเริ่มโครงการที่เหลื่อมเศรษฐกิจ และบรรษัทบางรายได้ผลักดันให้เกิดนโยบายส่งเสริมการลงทุนไทยในจีนโดยการแลกเปลี่ยนกับการยอมรับร่วมมือกับรัฐวิสาหกิจสำคัญของไทยในการลงทุนขยายกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้นในจีน

1.5.4 งานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในระดับมณฑลของจีน

รายงานและเอกสารภาษาไทยที่เกี่ยวกับมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีอยู่ค่อนข้างน้อย งานที่สำคัญ คือ รายงานวิชาการของเขียน อีระวิทย์ (2546)²¹ ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของ "จีนตะวันตกเฉียงใต้" และระบุว่า "ทางการจีนให้ความสำคัญในอาณาบริเวณนี้เพิ่มมากกว่าจีนตะวันตก เพราะมีโอกาสในการพัฒนาดีกว่า" จีนต้องการใช้บริเวณนี้เป็นประตูสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน โดยการขยายปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ด้านหนึ่งที่เร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ตอนในของจีน มีการวางตำแหน่งให้ยูนหนานเป็นด่านหน้าของการพัฒนาจีนตะวันตกเฉียงใต้ ที่สำคัญ คือ ผู้เขียนเสนอให้แวดวงวิชาการไทยมุ่งความสนใจในการ "พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับอนุภูมิภาคจีนตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งมีประชากรมากกว่าไทยประมาณ 4 เท่า และมีทรัพยากรสำคัญอื่นมากมายที่คนไทยจะได้ประโยชน์"

²¹ เขียน อีระวิทย์, "จีนตะวันตกเฉียงใต้: สถานภาพ ศักยภาพ และผลประโยชน์ของไทย," เอกสารประกอบการสัมมนา จัดโดยศูนย์ข้อมูลจีนตอนใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546. (อัดสำเนา)

ส่วนเอกสารรายงานศึกษาของต่างประเทศที่เน้นข้อมูลจีนตะวันตกอีกชิ้นที่สำคัญ คือ งานของ Asian Development Bank (2003)²² ศึกษานโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่จีนตอนในโดยแบ่งพื้นที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มตามความแตกต่างของสภาพภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ (หยุนหนาน ซื่อชวน กว่างซี ฉงชิ่ง กุ้ยโจว และทิเบต) และพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงเหนือ (ส่านซี กานซู ซิงไห่ ชินเจียง หิงเจี๋ย และมองโกลเลียใน) ในแง่ของเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) ทิศทางเชิงกลยุทธ์ ประเด็นในระดับมหภาค ระบบการเงินและการคลัง ทรัพยากรธรรมชาติและการเกษตร และสภาพทางสังคม 2) วิธีการในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ทางตะวันตกของจีน เน้นนโยบายด้านการคมนาคม พลังงาน เทคโนโลยีและนโยบายการแข่งขัน 3) โอกาสในการเพิ่มการจ้างงาน โดยครอบคลุมนโยบายอุตสาหกรรม นโยบายทรัพยากรมนุษย์ ผู้หญิง และชนกลุ่มน้อย และ 4) วิธีการเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของรัฐบาลท้องถิ่นในภาคตะวันตกของจีน รวมทั้งความร่วมมือชายแดน การจัดการทรัพยากรน้ำ การรักษาสิ่งแวดล้อม การควบคุมมลภาวะ การพัฒนาเมืองและชนบท

สำหรับงานของนักวิชาการจีนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จีนทางตะวันตก ได้แก่ งานของ Jiang Xiaojuan (2001)²³ ศึกษารูปแบบการพัฒนาพื้นที่ภายในประเทศของจีน โดยเปรียบเทียบพื้นที่ตอนในและพื้นที่ตามแนวชายฝั่ง และวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เน้นศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในมณฑลทางตะวันตกตอนในของจีน ได้แก่ 1) ความพยายามของรัฐบาลมณฑลของจีนตอนในที่จะดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ และ 2) การเข้าเป็นสมาชิก WTO ทำให้ต้องมีการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจมากขึ้น ปัจจัยทั้งสองนี้ส่งผลกระทบต่อทิศทางการดำเนินงานของรัฐบาลจีนอย่างน้อย 2 ประการ คือ 1) การใช้ประโยชน์จากเงินลงทุนของต่างชาติ และ 2) การพัฒนาทางเศรษฐกิจของพื้นที่ทางตะวันตกของจีน กล่าวโดยสรุป รายงานชิ้นนี้นำเสนอข้อมูลเศรษฐกิจพื้นฐานในระดับมณฑลได้ค่อนข้างดี

²² Asian Development Bank (ADB), The 2020 Project: Policy Support in the People's Republic of China (Manila: Asian Development Bank, 2003).

²³ Xiaojuan Jiang, "The New Regional Patterns of FDI inflow: Policy Orientation and the Expected Performance," <http://www.iwep.org.cn/wec/english/articles/2002_02/jiangxiaojuan.pdf>, 11-12 October 2001.

1.6. แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ (Analytical Framework)

แนวการศึกษาวิเคราะห์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับพื้นที่ศึกษาของจีน ข้าพเจ้าได้ประยุกต์แนวคิดวิเคราะห์ "Interconnecting Diamonds" ซึ่งปรับปรุงจากแบบจำลอง Diamond Model ของ Michael E. Porter และ "Double Diamond" ของ Alan Rugman²⁴ (รายละเอียดอยู่ในบทที่ 2)

โดยมีประเด็นหลักในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อศึกษากายภาพในการเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจกับไทย ดังนี้

- 1) เงื่อนไขด้านปัจจัยของแต่ละพื้นที่ศึกษา (Factor Conditions)
- 2) เงื่อนไขทางด้านอุปสงค์ของแต่ละพื้นที่ศึกษา (Demand Conditions)
- 3) อุตสาหกรรมหลักของพื้นที่ศึกษา (Core Industries) และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries)
- 4) บริบทและสภาพแวดล้อมทางธุรกิจของพื้นที่ศึกษา (Business Context)
- 5) บทบาท และนโยบายของรัฐบาล (Government's Roles)
- 6) ปัจจัยที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (Non-Economic Factors)

²⁴ Michael E. Porter วิเคราะห์ความได้เปรียบในการแข่งขันของแต่ละประเทศ โดยใช้แบบจำลอง Diamond Model พิจารณาจากตัวบ่งชี้ภายใน 4 ด้านคือ factor conditions, demand conditions, related and supporting industries และ firm strategy, structure and rivalry ควบคู่ไปกับการพิจารณาปัจจัยภายนอกคือ government และ chance factors ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีผลกระทบซึ่งกันและกันหรือมีความเป็นพลวัตต่อกัน และต่อมา Rugman จึงได้ปรับปรุงแนวคิด Diamond เดิมโดยการนำ Diamond ของแต่ละประเทศมาประสานหรือเชื่อมโยงกันเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของทั้งสองฝ่าย โดยได้เสนอโมเดล "Double Diamond" สำหรับแคนาดาโดยการเชื่อมโยงกับ Diamond ของสหรัฐฯ ส่วนการนำแนวคิดทั้งสองมาประยุกต์ให้เข้ากับกรณีศึกษาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-มณฑลจีน ข้าพเจ้าได้ปรับประยุกต์ 4 ตัวแปรบ่งชี้ของ Porter เพื่อตอบใจทวิวิจัยในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้และเพิ่มตัวแปรรัฐบาลและปัจจัยที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (non-economic factors) เข้าไปร่วมพิจารณาด้วย เช่น วัฒนธรรมทางธุรกิจของจีน การสร้างสายสัมพันธ์ (Guanxi) เป็นต้น โดยจะเรียกชื่อใหม่ว่าเป็นแนวคิดวิเคราะห์ "Interconnecting Diamonds" รายละเอียดอยู่ในบทที่ 2 และในเอกสารประกอบการสอบวัดคุณสมบัติ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2546

1.7 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

ระเบียบวิธีในการศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษา สังเกต ประเมิน วิเคราะห์ และวิจัยพื้นที่ศึกษาในประเทศจีน ทั้งประเด็นด้านเศรษฐกิจและไม่ใช่เศรษฐกิจ ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1.7.1 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาวิจัย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล²⁵

เก็บข้อมูลโดยวิธีการทางเอกสาร (documentary research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (field research) ดังนี้

1.1) การวิจัยเอกสาร

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมผลการศึกษา งานวิจัย และข้อเขียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา ทั้งจากแหล่งภายในประเทศ และต่างประเทศ ได้แก่ เอกสารของจีน เช่น หนังสือรายงานสถิติระดับประเทศของจีน China Statistical Yearbook หนังสือรายงานสถิติระดับมณฑลของแต่ละพื้นที่ศึกษาและเว็บไซต์ของมณฑล เอกสารส่งเสริมการลงทุนของหน่วยงานส่งเสริมการลงทุน (Investment Promotion Bureau) ของแต่ละพื้นที่ศึกษา เอกสารหรือรายงานของฝ่ายราชการ เช่น คำปราศรัยของผู้ว่าการมณฑลหรือข้าราชการระดับสูง และสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จีนในระดับต่างๆ ตลอดจนเอกสารทางวิชาการของนักวิชาการจีน และเว็บไซต์ของหน่วยงานต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ ข่าวและนิตยสารของฝ่ายจีน เช่น นิตยสารแม่น้ำโขงซึ่งจัดทำโดยสมาคมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิเทศสัมพันธ์มณฑลยูนหนานแห่งประเทศไทย และเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์สำคัญ

เอกสารรายงานของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานขององค์การระหว่างประเทศ เช่น ADB, OECD, WTO รายงานของหน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น GMS institute เป็นต้น รวมทั้งเอกสารของฝ่ายไทย เช่น รายงานของ

²⁵ ข้อมูลในการศึกษามี 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายจีน และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร บทความ งานวิจัย สิ่งพิมพ์ทางราชการ การประชุม สัมมนา และรายงานวิชาการทั้งจากแหล่งในประเทศและต่างประเทศ

หน่วยราชการ เช่น สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ รายงานของสถานทูตและสถานกงสุลไทย และรายงานของสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

1.2) เก็บข้อมูลภาคสนาม

เก็บข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับจีนทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้กำหนดนโยบายในภาครัฐบาล 2) นักธุรกิจภาคเอกชน และ 3) นักวิชาการ/สื่อมวลชน โดยแบ่งเป็นแหล่งข้อมูลฝ่ายจีนและไทย ดังนี้

- สัมภาษณ์ฝ่ายจีน เจ้าหน้าที่รัฐในมณฑลตะวันตก นักวิชาการและนักธุรกิจจีน ซึ่งข้าพเจ้ามีโอกาสที่จะเดินทางไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากฝ่ายจีน ทั้งในฐานะนักศึกษาปริญญาเอก, ในฐานะกรรมการโครงการจีนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในฐานะนักวิจัยของโครงการวิจัยความร่วมมือไทย-จีน²⁶ ร่วมกับนักวิจัยฝ่ายจีน โดยการสนับสนุนของสภาพัฒน์ฯ

- สัมภาษณ์ฝ่ายไทย ทั้งข้าราชการในระดับนโยบาย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องจีน และนักธุรกิจในระดับปฏิบัติทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและลงทุนในประเทศจีน

2) การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยวิธีการทางเอกสาร และข้อมูลภาคสนามข้างต้น มาศึกษาวิเคราะห์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาในจีนและไทย โดยใช้แนววิเคราะห์ "Interconnecting Diamonds" เพื่อศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาแต่ละแห่งในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับประเทศไทยต่อไป โดยมีประเด็นพิจารณา ดังนี้

2.1) เงื่อนไขด้านปัจจัย (factor conditions)

เงื่อนไขปัจจัยที่สำคัญในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ เช่น ท่าเรือที่มีพรมแดนเชื่อมโยงกันได้ สภาพและปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ มีวัตถุดิบที่จะสนองตอบความต้องการผลิตและบริโภค การมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งพลังงาน ตลอดจนการเป็นฐานการผลิตทั้งด้านเกษตรและอุตสาหกรรม การมีโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น มีเส้นทางคมนาคมขนส่ง

²⁶

โครงการวิจัยร่วมเพื่อพัฒนารอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน โดยเน้นตำแหน่งและการเชื่อมโยงทางภูมิศาสตร์ (โครงการวิจัยร่วมเพื่อพัฒนารอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างไทย-จีน เสนอลำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), กันยายน 2548.)

ที่เชื่อมโยงเข้าหากัน ตลอดจนคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ เช่น ความกระตือรือร้นของนักธุรกิจ ในพื้นที่ มีสถาบันด้านการศึกษาวิจัยเป็นที่ยอมรับทางวิชาการ การบริหารจัดการสมัยใหม่ เป็นต้น

2.2) เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (demand conditions)

ประเด็นพิจารณา เช่น มีขนาดของตลาดใหญ่พอ และมีโอกาสในการเข้าถึงตลาด มีผู้บริโภคที่มีอำนาจซื้อ มีศักยภาพ หรือมีรสนิยมในการบริโภคสินค้าที่จะมีการค้าขายระหว่างกันหรือไม่

2.3) อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง (core and related industries)

ประเด็นพิจารณา เช่น ความสามารถและศักยภาพของอุตสาหกรรมหลักของพื้นที่ ศึกษาและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง แหล่งวัตถุดิบ ตลาด การส่งออกและการลงทุนของต่างชาติใน อุตสาหกรรมดังกล่าว เป็นต้น

2.4) สภาพแวดล้อมและบริบททางธุรกิจ (business context)

ประเด็นพิจารณา เช่น สภาพการแข่งขัน ประสิทธิภาพการค้าขาย-ลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ การบริหารจัดการที่ทันสมัย มีสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปิดกว้างมากขึ้น

ตัวบ่งชี้ทั้ง 4 ตัวข้างต้นจะสะท้อนให้เห็นว่า เศรษฐกิจไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีลักษณะที่เกื้อกูลกันหรือไม่และมีโอกาสในการเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจหรือไม่ และนอกจากตัวแปรทั้ง 4 ตัวข้างต้น ยังมีอีก 2 ตัวแปรที่มีความสำคัญในการเป็นกรอบการวิเคราะห์ การเชื่อมโยงเศรษฐกิจ และเป็นตัวแปรที่ได้จากการนำแนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เข้ามาผนวกเข้าไปในมิติทางเศรษฐกิจด้วย ดังนี้

2.5) ตัวแปรด้านรัฐบาล (role of government)

ประเด็นพิจารณา ได้แก่ บทบาทของรัฐและเครื่องมือทางนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องและมีโอกาสที่จะเอื้อต่อการร่วมมือกัน และการใช้เครื่องมือกลไกของรัฐในการ สนับสนุนการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างกัน เช่น การลด/เลิกอุปสรรคการค้าและการลงทุน ข้ามพรมแดน การอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างกัน

2.6) ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (non-economic factors)

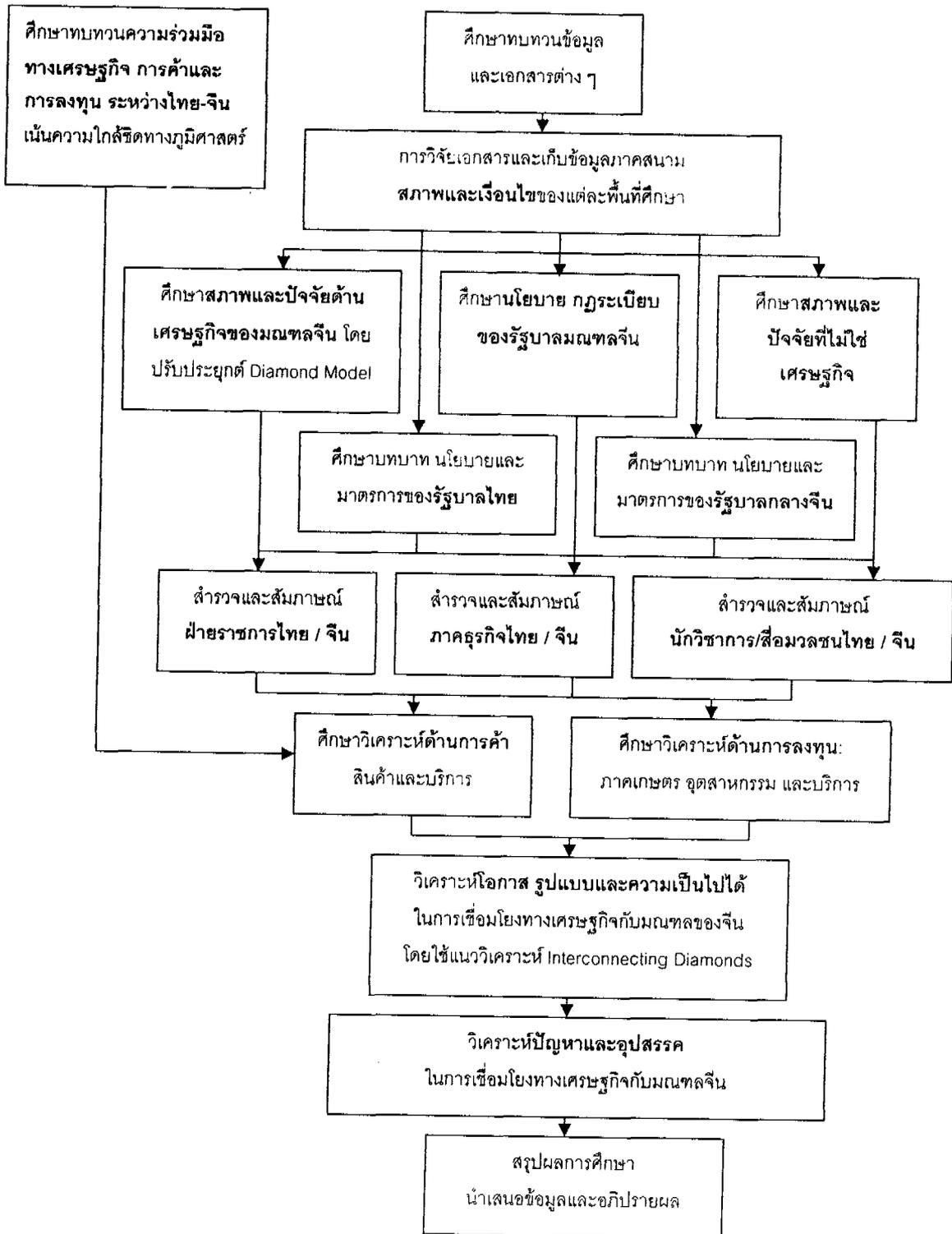
วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆนอกเหนือจากมิติทางเศรษฐกิจ เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรมทาง ธุรกิจและการเมือง เป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจด้วย ทั้งปัจจัยเอื้อ เช่น บทบาทของชาวจีนโพ้นทะเล ความเข้าใจอันดีและการร่วมมือระหว่างผู้นำ และปัจจัยอุปสรรค เช่น การไม่เข้าใจภาษาที่สื่อสารกัน การไม่เข้าใจวัฒนธรรมทางธุรกิจของแต่ละฝ่าย เป็นต้น

จากกรอบการวิเคราะห์ Interconnecting Diamonds ข้างต้น ตัวบ่งชี้ทั้ง 6 ของพื้นที่ศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนว่า จะสามารถเชื่อมโยงเศรษฐกิจระหว่างไทยกับมณฑลทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีนได้หรือไม่ มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีโอกาสและอุปสรรคอะไรบ้าง

3) การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลและผลการศึกษาโดยวิธีการเชิงพรรณนาความ (descriptive analysis) และการใช้ตารางและรูปภาพ แผนที่ ประกอบในการอธิบายและวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ การสรุปและอภิปรายผลการศึกษา ตลอดจนการจัดทำข้อเสนอแนะ

แผนภูมิที่ 1.2
วิธีการและขั้นตอนศึกษาวิจัย (Methodology)

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับมณฑลที่สำคัญของจีนเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับประเทศจีนมากขึ้น
2. ทดสอบและประเมินแนวคิด Diamond Model
3. เป็นข้อมูลสำหรับภาครัฐในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีน
4. เป็นข้อมูลสำหรับภาคเอกชนในการดำเนินธุรกิจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศจีนต่อไป
5. เป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับประเทศจีน เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยในระดับสูงต่อไป

1.9 การสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม

ในการศึกษาครั้งนี้ ข้าพเจ้ามีโอกาสเดินทางไปยังประเทศจีนเพื่อศึกษาสำรวจพื้นที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนาม ตลอดจนข้อมูลทุติยภูมิในแหล่งข้อมูลในประเทศจีน ในช่วงเดือนตุลาคม 2546 – กรกฎาคม 2548 ดังนี้

- 1) ส่องกง-เซินเจิ้น-กว่างโจว ระหว่างวันที่ 5-7 ตุลาคม 2546
- 2) นครเฉิงตู มณฑลซื่อชวน ระหว่างวันที่ 18-22 ตุลาคม 2546
- 3) เมืองเอกของมณฑลทางตะวันตกที่สำคัญ 5 แห่ง ได้แก่ कुนหมิง (หยุนหนาน) กุ้ยหยาง (กุ้ย-โจว) เฉิงตู (ซื่อชวน) ซีอาน (ส่านซี) และหนานหนิง (กว่างซี) ระหว่างวันที่ 16-27 พฤศจิกายน 2546
- 4) เชียงใหม่-เชียงใหม่ (จิงหนง)-เชียงแสน-เชียงของ ระหว่างวันที่ 6-12 ธันวาคม 2546
- 5) หนองคาย-เวียงจันทร์-หลวงพระบาง ระหว่างวันที่ 13-19 ธันวาคม 2546 โดยมีเจ้าหน้าที่และนักวิจัยชาวจีนจากมณฑลหยุนหนานร่วมเดินทางด้วย
- 6) นครไห่โข่ว และเมืองซันย่า มณฑลไห่หนาน ระหว่างวันที่ 22-26 กุมภาพันธ์ 2547
- 7) นครเฉิงตู (มณฑลซื่อชวน) –มหานครฉงชิ่ง-ล่องแม่น้ำฉางเจียง (แยงซีเกียง)-เมืองอี้ซาง (มณฑลหูเป่ย์) และเขื่อนสามโตรกผา (Three Gorges) ระหว่างวันที่ 18-25 เมษายน 2547
- 8) มหานครเป่ย์จิง ระหว่างวันที่ 20-23 กันยายน 2547
- 9) มหานครซางไห่ มณฑลเจ้อเจียง และ มณฑลเจียงซู ระหว่างวันที่ 14-18 ตุลาคม 2547

10) นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองจ้วงกว่างซี ระหว่างวันที่ 2-6 พฤศจิกายน 2547

11) มณฑลฝูเจี้ยน ระหว่างวันที่ 12-17 มีนาคม 2548

12) นครฮาร์บิน (มณฑลเฮยหลงเจียง) และนครเสิ่นหยาง (มณฑลเหลียวหนิง) ระหว่างวันที่ 19-26 มีนาคม 2548

13) นครคุนหมิง (มณฑลยูนหนาน) เพื่อศึกษาวิจัย ณ Yunnan University ภายใต้การดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาในต่างประเทศ Prof. Dr. Yang Xianming คณบดี School of Developmental Studies, Faculty of Economics และได้รับเชิญให้เป็น visiting scholar สอนวิชา International Economics ในกับนักศึกษาปริญญาโทของ Yunnan University ระหว่างวันที่ 3 เมษายน - 7 มิถุนายน 2548

ในการนี้ ข้าพเจ้าได้นำเสนอบทความชื่อ "China's Economic Influence in The GMS and ASEAN Region: A View from Thailand" ในงานสัมมนาระหว่างประเทศ ชื่อ "To Advance Economic Cooperation in the Context of Mutual Growth" จัดโดยสถาบัน China Academy of Social Sciences (CASS) ร่วมกับ Yunnan University ณ นครคุนหมิง ประเทศจีน วันที่ 3-4 มิถุนายน 2548

14) เส้นทางถนนจากแม่สาย-เชียงตุง (พม่า)-เมืองลา (พม่า)-จิ่งหง (ยูนหนาน) และเส้นทางเรือผ่านแม่น้ำโขงจากท่าเรือเมืองจิ่งหง-ท่าเรือเชียงแสน (เชียงราย) ระหว่างวันที่ 9-13 กรกฎาคม 2548